

Dopady BREXITU na problematiku sociálního pojištění

Praha 16. 3. 2021

Tomáš Novotný
Oddělení mezinárodních pojistných vztahů, ČSSZ

Při posouzení, jaká pravidla pro určení příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení se použijí, je třeba rozlišit, zda:

- situace zahrnující členský stát či státy a Spojené království skončila nejpozději 31. 12. 2020,
- situace zahrnující členský stát či státy a Spojené království bez přerušení pokračuje i po 31. 12. 2020 a použije se Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii (Výstupová dohoda),
- situace zahrnující členský stát či státy a Spojené království začala po 31. 12. 2020 nebo došlo k přerušení situace a použije se Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku na straně druhé (Dohoda o obchodu a spolupráci)

Aplikují se nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009, nedochází k žádné změně.

Výstupová dohoda se neaplikuje, situace bez přerušení netrvá po 31. 12. 2020.

Dohoda o obchodu a spolupráci se neaplikuje, situace nezačala 1. 1. 2021 a později, ani nedošlo po 31. 12. 2020 k přerušení situace na dobu delší než 1 měsíc.

Pro situace vymezené v čl. 30 odst. 1 Výstupové dohody se aplikují nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009. Jde o:

- a) občany Unie, na něž se na konci přechodného období vztahují právní předpisy Spojeného království, a rovněž jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- b) státní příslušníky Spojeného království, na něž se na konci přechodného období vztahují právní předpisy členského státu, a rovněž jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- c) občany Unie, kteří na konci přechodného období pobývají ve Spojeném království a na které se vztahují právní předpisy členského státu, a rovněž jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- d) státní příslušníky Spojeného království, kteří na konci přechodného období pobývají v členském státě a na které se vztahují právní předpisy Spojeného království, a rovněž jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- e) i) občany Unie, kteří na konci přechodného období vykonávají ve Spojeném království činnost jako zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné a na které se na základě hlavy II nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (13) vztahují právní předpisy členského státu, a rovněž na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé;

Pro situace vymezené v čl. 30 odst. 1 Výstupové dohody se aplikují nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009. Jde o:

- e) ii) státní příslušníky Spojeného království, kteří na konci přechodného období vykonávají v jednom nebo několika členských státech činnost jako zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné a na které se na základě hlavy II nařízení (ES) č. 883/2004 vztahují právní předpisy Spojeného království, a rovněž na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- f) osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, kteří mají bydliště v členském státě nebo ve Spojeném království a kteří jsou v jedné ze situací popsaných v písmenech a) až e), a rovněž na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé
- g) státní příslušníky třetích zemí a rovněž jejich rodinné příslušníky a pozůstalé, kteří jsou v jedné ze situací popsaných v písmenech a) až e) za předpokladu, že splňují podmínky nařízení Rady (ES) č. 859/2003

Osoby uvedené v odstavci 1 jsou do působnosti zahrnuty po dobu, po kterou jsou bez přerušení v jedné ze situací stanovených v uvedeném odstavci, zahrnujících jak členský stát, tak Spojené království (čl. 30 odst. 2 Výstupové dohody).

Pojem přerušení situace není ve Výstupové dohodě přesně definován. V rámci ČR bylo dohodnuto, že za přerušení považujeme období delší než 1 měsíc.

Nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009 se aplikují i pro situace vymezené v čl. 30 odst. 3 Výstupové dohody. Jde o:

Osoby, které nespádají nebo přestaly spadat do působnosti odst. 1 písm. a) až e) tohoto článku, avšak vztahuje se na ně článek 10 této dohody, a rovněž jejich rodinní příslušníci a pozůstalí.

Čl. 10 Výstupové dohody upravuje osobní působnost. Výstupová dohoda se tedy bude vztahovat i na osoby, které si zachovaly právo pobytu na území Spojeného království nebo o pobyt na jeho území požádaly. Toto se bude dokládat prohlášením osoby. V případě pochybností je možné jej ověřit ve spolupráci s britským nositelem pojištění.

Osoby uvedené v odstavci 3 jsou do působnosti zahrnuty po dobu, po kterou mají i nadále právo pobývat v hostitelském státě podle článku 13 této dohody nebo právo pracovat ve státě výkonu práce podle článku 24 nebo 25 této dohody.

Rodinní příslušníci a pozůstalí jsou zahrnuti do působnosti koordinace sociálního zabezpečení pouze v rozsahu, v jakém odvozují práva a povinnosti v tomto ohledu podle nařízení (ES) č. 883/2004.

Pokud OSSZ určí, že na osobu se vztahují české právní předpisy podle Výstupové dohody, vystaví formulář A1 CZ nebo E101 CZ a do bloku 5 vystaveného formuláře A1 CZ/E101 CZ uvede text „Na osobu se vztahuje Výstupová dohoda / this Person is covered by the Withdrawal Agreement“.

Příklad 1:

Občan třetího státu s bydlištěm na území ČR pracuje od 16. 11. 2020 na dobu neurčitou jako zaměstnanec českého zaměstnavatele na území členských států EU, EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko), Švýcarska a Spojeného království. Zaměstnanec splnil oznamovací povinnost podáním žádosti o určení příslušnosti. Podstatný výkon činnosti má na území ČR.

OSSZ jakožto instituce státu bydliště prozatímně určí české právní předpisy:

- ve vztahu k členským státům EU (s výjimkou Dánska) a Spojenému království podle čl. 14 odst. 2 písm. b) nařízení (EHS) č. 1408/71;
- ve vztahu k Dánsku, Norsku, Islandu, Lichtenštejnsku OSSZ potvrdí české právní předpisy jako příslušné podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění;
- ve vztahu ke Švýcarsku bude příslušnost k právním předpisům určovat podle bilaterální smlouvy se Švýcarskou konfederací příslušné pracoviště ČSSZ.

Na formuláři E101 bude uvedeno, že na osobu se vztahuje Výstupová dohoda. Státy Dánsko, EHP a Švýcarsko nebudou na vystaveném formuláři E101 uvedeny.

Pokud OSSZ určí, že na osobu se vztahují české právní předpisy podle Výstupové dohody, vystaví formulář A1 CZ nebo E101 CZ a do bloku 5 vystaveného formuláře A1 CZ/E101 CZ uvede text „Na osobu se vztahuje Výstupová dohoda / this Person is covered by the Withdrawal Agreement“.

Příklad 2:

Občan ČR s bydlištěm na území ČR pracuje od 16. 11. 2020 na dobu neurčitou jako zaměstnanec českého zaměstnavatele na území členských států EU, EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko), Švýcarska a Spojeného království. Zaměstnanec splnil oznamovací povinnost podáním žádosti o určení příslušnosti. Podstatný výkon činnosti má na území ČR.

OSSZ jakožto instituce státu bydliště prozatímně určí české právní předpisy:

- ve vztahu k členským státům EU, EHP, Švýcarsku a Spojenému království podle čl. 13 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004;

Na formuláři A1 bude uvedeno, že na osobu se vztahuje Výstupová dohoda. Na vystaveném formuláři A1 budou uvedeny všechny členské státy EU, EHP, Švýcarsko a Spojené království.

- Na situace, které zahrnují členský stát či státy a Spojené království a skončily nejpozději 31. 12. 2020
- Na situace, které nezahrnují členský stát či státy a Spojené království, i když pokračují po 31. 12. 2020
- Na situace, kdy došlo k přerušení situace zahrnující členský stát či státy a Spojené království na dobu delší než 1 měsíc a osoba nemá oprávnění k pobytu na území Spojeného království
- Na situace, které zahrnují členský stát či státy a Spojené království a začaly 1. 1. 2021 a později

Na situace, které zahrnují členský stát či státy a Spojené království a neaplikuje se na ně Výstupová dohoda, protože došlo k přerušení této situace na dobu delší než 1 měsíc a osoba nemá oprávnění k pobytu na území Spojeného království nebo proto, že situace začala 1. 1. 2021 a později, se aplikuje Dohoda o obchodu a spolupráci.

Je sjednána na dobu 15 let (Čl. SSC.70 odst. 1)

Protokol o sociálním zabezpečení (Protokol) se nevztahuje na osoby, jejichž situace je omezena ve všech ohledech buď na Spojené království, nebo na členské státy EU (čl. Ch.SSC.3 odst. 2), tj. nelze podle něho řešit pouze vnitrostátní situace, které neobsahují nějaký přeshraniční prvek mezi EU a Spojeným královstvím.

Dohoda o obchodu a spolupráci byla uzavřena pouze mezi členskými státy EU a Spojeným královstvím, není aplikovatelná na státy EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko) a Švýcarsko. Článkem FINPROV.1 odst. 3 a 4 jsou z působnosti Dohody (a Protokolu) výslovně vyloučeny Gibraltar a britská zámořská území.

Podle čl. SSC.2 Protokolu se Protokol vztahuje na osoby bez ohledu na jejich občanství, včetně osob bez státní příslušnosti a uprchlíky, které podléhají nebo podléhaly právním předpisům jednoho nebo více členských států EU a Spojeného království, jakož i na jejich rodiny a pozůstalé.

Oblast příslušnosti k právním předpisům je většinou upravena jako v nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009.

Protokol neupravuje:

- Příslušnost k právním předpisům osob pobírajících dávky v nezaměstnanosti podle právních předpisů státu bydliště
- Příslušnost k právním předpisům osob odvedených nebo znovu povolaných do vojenské nebo civilní služby v některém státě
- Příslušnost k právním předpisům smluvních zaměstnanců ES
- Možnost udělit výjimku z příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení

Oblast příslušnosti k právním předpisům je většinou upravena jako v nařízení (ES) č. 883/2004 a 987/2009.

Protokol upravuje odchylně:

Na osobu, která je obvykle činná jako zaměstnanec ve dvou nebo více členských státech EU (a nikoliv ve Spojeném království), se vztahují právní předpisy Spojeného království, pokud tato osoba nevykonává podstatnou část své činnosti ve státě, na jehož území má bydliště, a:

- i. je zaměstnána jedním či více podniky nebo zaměstnavateli, z nichž všichni mají sídlo nebo místo podnikání ve Spojeném království (čl. SSC.12 odst. 5 písm. a);
- ii. má bydliště v členském státě EU a je zaměstnána dvěma či více podniky nebo zaměstnavateli, z nichž všichni mají sídlo nebo místo podnikání ve Spojeném království a členském státě bydliště (čl. SSC.12 odst. 5 písm. b);
- iii. má bydliště ve Spojeném království a je zaměstnána dvěma či více podniky nebo zaměstnavateli, z nichž alespoň dva mají sídlo nebo místo podnikání v různých členských státech EU (čl. SSC.12 odst. 5 písm. c), nebo
- iv. má bydliště ve Spojeném království a je zaměstnána jedním či více podniky nebo zaměstnavateli, z nichž žádný nemá sídlo nebo místo podnikání v jiném státě (čl. SSC.12 odst. 5 písm. d).

Pokud OSSZ určí, že na osobu se vztahují české právní předpisy podle Dohody o obchodu a spolupráci/čl. Protokolu, vystaví formulář A1 CZ a do bloku 5 vystaveného formuláře A1 CZ uvede text „Na osobu se vztahuje Dohoda o obchodu a spolupráci / this Person is covered by the EU-UK Trade and Cooperation Agreement “.

Příklad 3:

Občan třetího státu s bydlištěm na území ČR pracuje od 16. 1. 2021 na dobu neurčitou jako zaměstnanec českého zaměstnavatele na území členských států EU, EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko), Švýcarska a Spojeného království. Zaměstnanec splnil oznamovací povinnost podáním žádosti o určení příslušnosti. Podstatný výkon činnosti má na území ČR.

OSSZ jakožto instituce státu bydliště prozatímně určí české právní předpisy:

- ve vztahu k členským státům EU a Spojenému království podle čl. SSC.12 odst. 1 písm. a) Protokolu;
- ve vztahu k Norsku, Islandu, Lichtenštejnsku OSSZ potvrdí české právní předpisy jako příslušné podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění;
- ve vztahu ke Švýcarsku bude příslušnost k právním předpisům určovat podle bilaterální smlouvy se Švýcarskou konfederací příslušné pracoviště ČSSZ.

Na formuláři A1 bude uvedeno, že na osobu se vztahuje Protokol. Státy EHP a Švýcarsko nebudou na vystaveném formuláři A1 uvedeny.

Pokud OSSZ určí, že na osobu se vztahují české právní předpisy podle Dohody o obchodu a spolupráci/čl. Protokolu, vystaví formulář A1 CZ a do bloku 5 vystaveného formuláře A1 CZ uvede text „Na osobu se vztahuje Dohoda o obchodu a spolupráci / this Person is covered by the EU-UK Trade and Cooperation Agreement “.

Příklad 4:

Občan ČR s bydlištěm na území ČR pracuje od 16. 1. 2021 na dobu neurčitou jako zaměstnanec českého zaměstnavatele na území členských států EU, EHP (Norsko, Island, Lichtenštejnsko), Švýcarska a Spojeného království. Zaměstnanec splnil oznamovací povinnost podáním žádosti o určení příslušnosti. Podstatný výkon činnosti má na území ČR.

OSSZ jakožto instituce státu bydliště prozatímně určí české právní předpisy:

- ve vztahu k členským státům EU a Spojenému království podle čl. SSC.12 odst. 1 písm. a) Protokolu;
- ve vztahu k Norsku, Islandu, Lichtenštejnsku a Švýcarsku podle čl. 13 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004.

Na formuláři A1 bude uvedeno, že na osobu se vztahuje Protokol. Na vystaveném formuláři A1 budou uvedeny všechny členské státy EU, EHP, Švýcarsko a Spojené království.

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Dopady BREXITU na problematiku sociálního pojištění

Děkuji Vám za pozornost.

Tomáš Novotný

Oddělení mezinárodních pojistných vztahů
Odbor nemocenského pojištění zaměstnanců

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ
Křížová 25, 225 08 Praha 5, Česká republika

tomas.novotny@cssz.cz